

Araştırma Makalesi
Research Article

Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi

Yıl: 2021 Cilt-Sayı: 14(2) ss: 656–669

Academic Review of Economics and Administrative Sciences

Year: 2021 Vol-Issue: 14(2) pp: 656–669

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/ohuiibf>

ISSN: 2564-6931

DOI: 10.25287/ohuiibf.818835

Geliş Tarihi / Received: 31.10.2020

Kabul Tarihi / Accepted: 26.03.2021

Yayın Tarihi / Published: 12.04.2021

TÜRKİYE’DE MAHALLE PENCERESİNDEN KENTSEL GÜVENLİĞE YÖNELİK BİR UYGULAMA ÖNERİSİ: MAHALLE BİLGİ SİSTEMİ

Halim Emre ZEREN¹
Yılmaz ŞİMŞEK²

Öz

Mahalle, kent yaşamının en önemli unsurları arasındadır. Bir yerleşim mekânı olmanın yanında; toplumsal yaşamın düzenlenmesi, dayanışmanın güçlenmesi, kentsel güvenlik ve hemşehrilik bilincinin artması gibi olgular yönünden de büyük önem taşımaktadır. Diğer taraftan kentleşmenin hızlı ve düzensiz işleyen seyri, komşuluk ilişkilerinin zayıflaması gibi durumlar; kentsel güvenlik anlayışı ve kentlilik bilinci gibi kenti yaşanabilir kılan bileşenlere zarar vermektedir. Neticede kent yaşamında toplum sağlığından kent ekonomisine kadar birçok alanda olumsuz durumlar yaşanabilmektedir.

Kent sakinlerinin yaşamlarını sürdürürken kendilerini güvende hissetmeleri şeklinde ifade edilebilecek olan “kentsel güvenlik” anlayışının mahallelerin işlevselliğiyle orantılı olduğu söylenebilir. Bu bakımdan mahallelerin işlevinin artırılması için de kent sakinlerinin ilgisinin mahalleye yönlendirilmesi önemlidir.

Bu çalışmada Türkiye’de mahallelerin geçmişten bugüne sürecine değinilerek kentsel güvenlik açısından anlamı tartışılmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda mahallelerin Osmanlı döneminden Türkiye Cumhuriyeti’ne sürecinin ele alınması ve kentsel güvenliğe yönelik muhtemel katkılarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın son bölümünde mahallelerin işlevlerinin artırılması ve hemşehrilerin hayatlarının kolaylaştırılması amacıyla teknoloji tabanlı olarak tasarlanan “Mahalle Bilgi Sistemi” uygulamasına yönelik temel öngörüler sunulmuştur. Bu bağlamda Mahalle Bilgi Sistemi’nin işlevi, sistemin muhtemel faydaları, mahallelere ve kente yapacağı katkılar temel seviyede değerlendirmeye çalışılmıştır. Mahallelerin; merkezi yönetim, yerel yönetimler ve hemşehriler açısından önemini artırılmasına yönelik uygulama önerilerine yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler : Mahalle, Kentsel Güvenlik, Mahalle Bilgi Sistemi, Hemşehrilik.

Jel Sınıflandırması : H700.

¹ Doç. Dr., Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Söke İşletme Fakültesi, emre.zeren@adu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8681-2397

² Dr., Niğde Valisi, yilmazsimsek_@hotmail.com, ORCID: 0000-0001-7716-2698.

Atıf/Citation (APA6):

Zeren, H. E., & Şimşek, Y. (2021). Türkiye’de mahalle penceresinden kentsel güvenliğe yönelik bir uygulama önerisi: Mahalle bilgi sistemi. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(2), 656–669. <http://doi.org/10.25287/ohuiibf.818835>.

PROPOSAL FOR AN APPLICATION FROM THE PERSPECTIVE OF NEIGHBORHOOD TO URBAN SECURITY IN TURKEY: THE NEIGHBORHOOD INFORMATION SYSTEM

Abstract

Neighborhood is one of the most important elements of urban life. Besides being a residential area; it has also significance in terms of regulating social life, strengthening the solidarity, increasing the urban security and citizenship awareness. On the other hand, the cases such as rapid and irregular course of urbanization and the weakening of neighborhood relations harm the components that make the city livable, such as the urban security and urban consciousness. As a result, it is possible to see negative cases in urban life, from public health to urban economy in many areas.

It is possible to claim that the understanding of "urban security", which can be expressed as the city residents feel themselves safe during their life, is proportional to the functionality of the neighborhoods. In this context, it is necessary to direct the attention of the city residents to the neighborhood in order to increase the function of the neighborhoods.

In this study, it was discussed the meaning of neighborhoods in terms of urban security by pointing out them from past to present. In this context, it was aimed to discuss the process of the neighborhoods from the Ottoman period to the Republic of Turkey and to evaluate its possible contributions to urban security. In the last part of the study, basic predictions were presented for the application of "Neighborhood Information System", which is designed as technology based in order to increase the functions of the neighborhoods and to facilitate the lives of citizens. In this context, the function of the Neighborhood Information System, the possible benefits of the system, the contributions to the neighborhoods and the city were tried to be evaluated at basic level. It was pointed out the suggestions of implementations for increasing the importance of neighborhoods in terms of central government, local governments and citizens.

Keywords : Neighborhood, Urban Security, Neighborhood Information System, Citizenship.

Jel Classification : H700.

GİRİŞ

Kentler hayatımızın merkezinde bulunan vazgeçilmez mekânlardır. Dünya nüfusunun yaklaşık %55’inin kentlerde yaşadığı bilinmekte ve bu oranın yıldan yıla artması muhtemel görünmektedir (UNFPA, 2018). Bu durumda kentlerin yönetimi karmaşık ve ciddi sorumluluk gerektiren bir durum halini almıştır.

Kent yöneticilerinin trafikten sağlığa, eğitimden altyapıya, spordan sanata, ulaşımdan sosyal hizmetlere değin her konuda verimli ve sürdürülebilir politikalar geliştirmeleri ve bunları etkin bir şekilde uygulamaları günümüzde bir zorunluluk halini almıştır. Teknolojinin gelişmesi ve belediyeçilik faaliyetlerinin hizmet sektöründeki diğer alanlarda olduğu gibi üst seviyelere çıkması vatandaşlardaki hizmet beklentilerinin derecesini de yükseltmiştir.

Kent yönetiminde ulusal ve uluslararası rekabet, hizmet çeşitliliği, teknolojinin etkisi ve vatandaş talepleri gibi etmenlerin yanı sıra; özellikle Türkiye gibi ülkelerde belediyelerin uğraşması gereken en önemli sorun alanlarından bir tanesinin de merkezi yönetim ve onların belediye hizmetlerinin işlevlerini azaltan taşra birimleri olduğu ifade edilebilir. Türkiye’de merkezi yönetim güçlü olduğundan dolayı, merkezi yönetimin taşra birimleri yerel yönetimlerin yapması gereken birçok faaliyeti yerine getirmektedir. Dolayısıyla belediyelerce sunulan hizmetler ‘çöp toplamak ve şehir içi yolları yapmakla sınırlı’ belediyeçilik faaliyetlerinin fazlaca ötesine geçememektedir. Bu duruma mevzuattaki problemler de eklenmektedir. Normlar açısından belediyeler yetkili gibi görünse de uygulamadaki ekonomik

İmkânsızlıkların da etkisiyle özellikle büyükşehir ilçe belediyelerinde sorun daha büyük ve karmaşık bir hal almaktadır. Ülkenin %80’inden fazla bir nüfusu barındıran büyükşehirlerdeki ilçe belediyeleri büyükşehir belediyelerinin mikro merkez yetki uygulamalarıyla karşı karşıya kalmaktadır. Kente ilişkin birçok faaliyeti yerel seviyede gerçekleştirme gücünü yakalama çabasında olan belediyelerin, 2012 yılında çıkan 6360 sayılı kanunla fonksiyonel açıdan güçsüz kaldıkları söylenebilir. Bu durum, özellikle büyükşehir ilçe belediyelerinde daha görünür haldedir.

Kentteki yönetsel birimlerin temel varlık sebebinin her açıdan “asayiş ve huzuru sağlamak” olduğu düşünüldüğünde, “kentsel güvenlik” meselesi daha ön plana çıkmaktadır. Kentsel güvenliğin önemi ve hassasiyeti, kent nüfuslarının sürekli büyümesine oranla günden güne artmaktadır. Türkiye’de 2018 itibarıyla nüfusun %92,3’ünün il ve ilçe merkezlerinde yaşamakta olduğu (TÜİK, 2019) düşünüldüğünde sorunun daha belirgin şekilde ortaya çıktığı söylenebilir.

Kentsel güvenlik açısından meşru ve en güvenilir desteği veren birimlerin kolluk kuvvetleri (polis ve jandarma) olduğu bilinmekte; bir dönem kaldırılıp günümüzde geri getirilmek suretiyle ülke gündeminde yer bulan bekçilik ve özel kolluk birimleri de kentsel güvenliğe katkı vermektedir.

Kentsel güvenlikten bahsedebilmek için, işe kenti oluşturan en küçük birim olan mahalleden başlamak gerektiği ifade edilebilir. Mahallelerin geçmişten günümüze “halkın birlikte yaşayabilmesinin sigortası” olarak kentsel güvenliği sağlayan önemli birimler olduğu bilinmektedir. Kentin temel nüvesi olan bu birimlerin işlevselliğinin azalmasının toplumsal barışın ve kentsel güvenliğin zayıflaması sonucunu doğuracağı ortadadır.

Bu çalışmada “kentsel güvenliğin mahalle ölçeğinde nasıl ele alınması gerektiği” sorusunun cevabı aranmaktadır. Çalışmada kent ve kentsel güvenlik konusu ele alınarak, mahallenin tarihi ve yönetsel fonksiyonlarının kentsel güvenlikle ilgisi tartışılmıştır. Bu çerçevede konuyla doğrudan ya da dolaylı olarak ilgili olan birtakım basılı ve elektronik kaynaklara ulaşılarak elde edilen bulgular derlenmiş ve çalışma çeşitli önerilerle nihayetlenmiştir.

I. KENT VE KENTSEL GÜVENLİK

Kıray’a (2007:9) göre, ilk yerleşme düzeninden sonra medeniyetlerin tarihi, aşağı – yukarı kentlerin tarihine tekabül etmektedir. Arapçada kent teriminin “Medine” şeklinde karşılık bulması, kentlerin medeniyetle ilişkilendirildiğinin bir göstergesidir.

Kentbilimleri sözlüğüne göre kent, daimi toplumsal ilerleme içerisinde bulunan ve toplumun iskan, barınma, gidiş – geliş, istihdam, istirahat, eğlence gibi ihtiyaçlarının karşılandığı, çok az bir nüfusun ziraatle ilgilendiği, köylere bakarak demografik açıdan daha yoğun olan ve daha küçük komşuluk birimlerinden müteşekkil yerleşimler olarak tanımlanmaktadır (Keleş, 1998:75). Nüfus yoğunluğu sürekli artma eğiliminde olan bu birimler için komşuluk ilişkilerinin sürdürülebilirliğinin, kentin planlaması ve kente ilişkin politika geliştirilmesi açısından ihmale gelmez bir durum olduğu ifade edilebilir.

Kentlerin, insanların yaşamlarını düzenlemek amacıyla hayat verdikleri en mühim, en büyük fiziksel çıktı; insan ve toplum yaşamını koordine eden, saran bir yapı olduğu söylenebilir. İnsanların ve toplumların bu yapıyı şekillendiren tercihleri ise, inançlarından ve dinlerinden hareketle belirlenir (Cansever, 2013:103). İlâveten kentlilerin belirlediği bu alanların yönetsel süreçlerle düzenlenmesi önemlidir. Düzenlemeden kasıt ise, mimari ve sosyokültürel düzenlemeleri de içine alan fonksiyonel bir uygulama şeklinde anlaşılmalıdır. Şehirlerin düzenlenmesine yönelik uygulamalar insanların ihtiyaçlarına göre şekillenmektedir. Dolayısıyla kent yönetimlerinden, sakinlerinin ihtiyaçlarına yönelik politikalar üretmeleri beklenmektedir.

İnsan ihtiyaçlarının sınırsız olduğu ifade edilmekle birlikte bir hiyerarşiye tabii oldukları da kaçınılmaz olarak kabul görmektedir. Maslow (1943) “İhtiyaçlar Hiyerarşisi” ile durumu en bilinen şekilde dile getiren teorisinin sahibidir. Buna göre ihtiyaçlar; “fizyolojik ihtiyaçlar, güvenlik ihtiyacı, ait

olma ihtiyacı, saygınlık ihtiyacı ve kendini gerçekleştirme ihtiyacı” olarak aşağıdan yukarı bir piramit gibi katmanlanmaktadır. Piramidin en alt katmanındaki “fiziksel ihtiyaçlar” yeme, içme gibi temel hayati ihtiyaçların giderilmesi şeklinde ifade edilirken, ikinci basamakta bulunan “güvenlik ihtiyacı” emniyetli ve çatışmadan uzak yaşama şeklinde izah edilmektedir.

Bireylerin güvenlik ihtiyacı, bir araya gelerek oluşturdukları siyasal topluluklar olan devletler için de söz konusu ve vazgeçilemeyecek bir ihtiyaç olarak ele alınabilir. Suçun bir toplumda sifıra indirgenmesinin mümkün olmaması güvenlik ihtiyacının sürekli hale gelmesine yol açabilir (Kanlı ve Kaplan, 2018:145). Bu durumda güvenliğin kent ölçeğinde değerlendirilmesi “kentsel güvenlik” olarak isimlendirilmektedir.

Kentsel güvenlik, “kentte yaşayan bireylerin kent yaşamına dair ihtiyaçlarını karşılarken ve ilişkilerini sürdürürken güvende olmalarının mümkün kılınması” şeklinde tanımlanmaktadır (Kaypak, 2011:47).

Avrupa Konseyi’nin 1992’de yayımladığı Avrupa Kentsel Şartı’nda, “Kent sakinleri, suç, şiddet ve yasa dışı olaylardan arındırılmış, emin ve güvenli bir kentte yaşama hakkına sahiptir” ifadesi kullanılmaktadır (Akt. Kaypak, 2013: 256).

Kentler, çeşitlilik arzeden insan topluluklarının biçimsel ilişkilerle yaşamlarını sürdürdükleri büyük coğrafi alanları kapsayan mekanlar olarak ifade edildiğinde; suçların gerekçelerinin, süreçlerinin ve sonuçlarının çeşitlilik göstereceği söylenebilir. Kentlerde işlenen suçlarla mücadelenin birçok farklı yöntemi olmakla beraber, birkaç başlık altında aşağıdaki gibi sayılabilir (Gündüzöz, 2016: 340):

- *Yönetişim Temelli Uygulamalar (Toplum Destekli Polis Uygulamaları),*
- *Kent Güvenlik Yönetim Sistemi (CBS, GİS),*
- *Kentsel Suç ve Çöküntü Bölgelerinin Ortadan Kaldırılması,*
- *Kentsel Bilgi Sistemleri,*
- *Güvenli Kentler İndeksi,*
- *Güvenli Kent Yaklaşımı.*

Mahalli ve merkezi idarelerin güvenlik siyasalarını değiştirmek zorunda kalmalarının sebepleri arasında, kentsel güvenlik sistemini etki altına alan mekansal ayrışma ve sosyal dışlanma gibi dahili etmenlerin yanında, güvenlik sistemleri ve şehir planlaması gibi harici etmenler de sayılabilir. Dolayısıyla yönetişime dayalı yeni yapılanmada yönetim şekli ve siyasalar güç kazanmaya başlamıştır. Bu bağlamda geliştirilen politikalar, suçu önlemeyle sınırlı kalmak yerine şehrin tamamında güvenliğin hissettirilmesine odaklanmıştır (Aksoy, 2009:3).

Alanyazında bulunan ve yakın tarihlerde tamamlanmış deneysel çalışmaların, şehirlerde suç unsurunu belirleyen değişkenlerin sosyal, kültürel, ekonomik, demografik ve mekansal olarak dört ana başlıkta toplanacağını ifade etmektedir. Bu değişkenler içinde diğerlerine nazaran üzerinde en çok durulan unsurların mekansal faktörler olduğu söylenebilir. Söz konusu mekansal faktörlerin bina ölçeğinden kent ölçeğine kadar geniş bir aralıkta bulunduğu ifade edilmektedir (Ayhan ve Çubukçu, 2007:47).

Güvenli kenti yalnızca “düşük suç oranlarının olduğu kentler” şeklinde algılamak doğru değildir. Güvenli kent, “sakinlerinin kentin herhangi bir noktasında, günün herhangi bir saatinde güvende hissettikleri yer” olarak ifade edilebilir. Güvenli bir kent oluşturmaya yönelik tüm faaliyetlerin ‘Güvenli Kent Yaklaşımı’ olarak tanımlanması mümkündür (Gündüzöz, 2016: 344).

Güvenliğin kentte hissedilebilmesinin en önemli yollarından bir tanesinin “kent sakinlerinin kenti benimseyerek “hemşehrilik” algısını geliştirmeleri” olduğu söylenebilir. Toplumsal dayanışmanın sürekli olarak hissedildiği mekânlara ihtiyaç duyulması dolayısıyla mekansal ölçekler açısından kentin en küçük idari birimi olan mahallenin önemi daha belirgin şekilde ortaya çıkmaktadır. Bu bakımdan mahallenin Türkiye’deki gelişimine değinmekte fayda görülmektedir.

II.MAHALLE

Mahalle; “bir kentin, kasabanın, büyükçe bir köyün yönetim bakımından bölündüğü, yapı bölgeciklerinden ve insan topluluklarından oluşan en küçük parçalardan her biri” şeklinde tanımlanmaktadır (Keleş, 1998:96). Bu tanıma göre mahalle sakinleri arasındaki etkileşimin ve dayanışmanın da belirgin olması beklenir. Bu bağlamda mahallenin, “sakinleri arasındaki ilişki düzeyinin ve toplumsallaşma ilişkisinin yoğun olduğu en küçük yerleşim birimi” olarak tanımlanması mümkündür. Dolayısıyla “mahalle sakinleri arasında bir ortak payda aramak” beyhude bir çaba gibi görünmemektedir.

Mumford (2007:380) Avrupa’daki Ortaçağ kentlerinin mahallelerinin işlevselliğinden bahsederken; yerleşim birimlerinin her birinin kendi kiliseleri olan, genellikle erzak pazarı bulunan, mutlaka bir su kaynağına sahip dört mahalleye bölünmesinin kentlerin karakteristik bir özelliği olduğunu ifade etmektedir. Günümüzde hala geçerliliğini koruyan bir düzenleme olarak Avrupa’daki mahallelerin belli bir kilisenin sorumluluk bölgesiyle tanımlanmış ve adını da bağlı bulunduğu kiliseden almış olduğu söylenebilir.

Osmanlı yönetim yapısına bakıldığında idarenin en alt birimlerinin mahalleler ve köyler olduğu görülmektedir. Ortaylı (2016:305), geleneksel Türk şehirlerindeki mahalleleri, statü ve sınıf farklarının biçimlendirmede bir fiziki mekân olarak tanımlamaktadır. Bu çerçevede; “Bir paşanın konağının karşısında basit bir evkaf kâtibinin aşı boyalı küçük evi; ilmiye ricalinden bir efendinin kâşanesinin yanbaşı mahalle suyolcusunun kulübesi bulunurdu.” diyerek bu birlikteliğe vurgu yapmaktadır.

Kapitalist dönem öncesi Avrupa ve Osmanlı mahallesindeki ayrımın genel olarak dinsel temelli olduğu ifade edilebilir. Buna karşın kapitalizme geçiş süreciyle kentlere artan yoğun ilginin mahalleleri ekonomik temelli bir ayrıma maruz bıraktığı söylenebilir. Mahalleyi oluşturan birimler arasındaki etnik köken ve din temelli paydanın kapitalist sisteme geçilmesinden sonra ekonomik temelli bir yapıya büründüğü görülmektedir. Ekonomik saiklerle şekillenen mahalleler sürekli büyürken, çözüm bekleyen birçok sorunu da beraberinde getirmişlerdir. Kent yönetiminin temeli olan mahalle, bu seyir içinde yönetsel olarak da önemli değişimler geçirmiştir.

II.I. Osmanlı Devleti’nde Mahalle Yönetimi ve Güvenliği

Osmanlı idaresinin en alt birimleri olan mahalle ve köylerin, komünal bir yapı arzettiği söylenebilir. Evvelce belirtildiği gibi mahallelerin yapısı genellikle dinsel ve etnik temele dayanmaktaydı.

19. yüzyılın ortalarına değin mahalleleri imamlar idare etmekteydi. İmam, padişah beratı ile atanıp, aynı zamanda mülki ve beledi bir amir olan ‘Kadı’nın’ (gayrimüslim mahallelerinde kocabaşı) mahalle seviyesindeki temsilcilerindendi (Ortaylı, 2016:305).

İlmiye sınıfından olan kadının varlığında birleştirdiği mülki idarecilik, adaleti sağlama, asayiş, birtakım vergileri toplama görevleri göz önüne alındığında mahalledeki imamların da benzer görevleri üstlendikleri gözlenmektedir. Şehir yönetiminde oldukça geniş yetki ve göreve sahip kadıların ve onlara yardım için hazır bulunan muhtesiplerin bu görevlerini yerine getirirken şehirleri oluşturan mahallelerin yöneticisi din adamlarından yardım aldıkları bilinmektedir (Erdoğan, 2016:70).

Mahalle imamlarının doğum, ölüm gibi nüfus kayıtlarını tutmak ve mahalle sakinlerine isabet eden verginin dağıtımını ve tahsilini yürütmek gibi görevleri bulunmaktaydı. Bununla beraber imamın mahalle sakinlerine kefalet görevi dikkat çekicidir. Ortaylı (2016:305)’nin ifadesine göre; bir kişinin herhangi bir mahallede ikamet etmesi, mahalle sakinlerinden en az bir kişinin ve mahalle imamının kefaleti ile mümkündü. İmam bu şekilde birbirlerine kefalet zinciriyle bağlı olan mahalle halkının da kefil durumundaydı.

İmamların mahalledeki düzeni sağlamak ve mahallenin ahlakını korumak amacıyla kişilerarası ilişkileri ve çevresel düzenlemeleri takip etmek gibi birtakım yetkileri bulunmaktadır. Çarşıların temizliğinden esnaf kethüdasının sorumlu olması gibi imamlar da mahalle aralarının temizliğinden sorumluydular. Ayrıca, yangınlara karşı bir önlem olarak evlerdeki ocakların söndürülmesi ve temizliğinin sağlanması, mahalledeki dükkânlarda satılan eşyaların durumlarının bilinmesi gibi daha ayrıntılı görevlerinin yanında, "hapis ve tevkifi icap eden kadınların imamların evinde mevkuf tutulmaları" da kaynaklarda görülen görevleri arasındadır. Şehir hayatının en hassas kurumlarından biri olan vakıfların mütevellî heyetlerinde de muhtarların sıklıkla bulunduğu söylenebilir.

İmamların bu görevlerinin yanında mahalle sakinlerinin de ortaklaşa yaptığı işler bulunmaktaydı. Mahallelerin mescitleri, bir vakfın idaresinde mahalle mektebi de denilen çocuklara temel eğitimin verildiği bir okulu ve çeşmeleri bulunurdu. Mahalledeki su kanalı, çeşme gibi tesislerden mahalleli birlikte sorumluydu. Mahalleli demek; cenaze hizmetlerinden yangına, semtin temizliğinden bakımına ortak sorumluluk taşıyan sakinler demektir. Mahalleli asayişini sağlamakdan müştereken sorumluydu ve her mahallenin ortaklaşa ücretini vererek çalıştırdığı bir bekçisi de bulunmaktaydı (Ortaylı, 2016:307).

Mahallelerde kurulan ‘avarız sandıkları’ da mahallenin ihtiyaçlarının karşılandığı, ihtiyaç sahiplerine desteklerin verildiği ‘sosyal dayanışma fonu’ işlevi gören bir mekanizma görünümündeydi. Ortak harcamalar için gereken para, mahallede bulunan bina sayısına göre bölünerek toplanmaktaydı. Mahallenin cami, mescit, sıbyan mektebi, çeşme vb. gibi yapılarının onarımı ile buraların ihtiyaçlarının temini, imam, müezzin, muallim, bekçi gibi görevlilerin ücretleri ve vergilerin ödenmesi bu sandıklar vasıtasıyla yapılmaktaydı.

Osmanlı şehrinde mahalle, birbiriyle tanış olan, birbirine kefil olmuş kişilerin bir arada yaşadığı önemli bir kent bölümü ve ana yönetim birimi olarak ifade edilebilir. Kişilerin birbiriyle olan bağlılık ve tanışıklığı, dönemin teknolojik imkanlarının sınırlılığıyla, görece küçük bir yerde yaşamalarından etkilenmelerinin yanı sıra, devlet otoritesinin yaptırımlarından da kaynaklanıyordu (Ergenç, 1984:78).

Devletin birçok kademesinde görülen bozulmalar mahalle yönetiminde de baş göstermiş, imamların suiistimalleri vergilerin tahsilinde çeşitli aksamalara sebep olmuştur. Yeniçeri Ocağı’nın kaldırılması sonucu asayişin bozulmasını önleyici bir hareket olarak İstanbul’da muhtarlık uygulaması başlatılmış (evvel ve sani olmak kaydıyla 2 adet); taşrada da Kastamonu uygulamasıyla bu hareket devam ettirilmiştir.

Mahalle ve köy yönetimlerinin mahalli idare niteliği kazanmasında önemli bir adım teşkil eden ihtiyar meclisleri, ilk defa 1864 Vilayet Nizamnamesi ile resmen kurulmaya başlamıştır. İhtiyar meclislerinin ilk kurulup faaliyet gösterdikleri yer de Tuna Vilayeti olmuştur (Ortaylı, 2016:307). Bu nizamnameyle ayrıca mahalleler ve köyler de aynı statüde değerlendirilmiştir.

1864 Nizamnamesi muhtarlıklarla belediye örgütü arasındaki ilişkinin ilk bağlarını oluştururken; 1871 Nizamnamesi mahalleleri köylerle denk olarak düzenlemeyerek iki farklı muhtarlık örgütlenmesini ortaya çıkarmıştır. Böylece mahalleler yönetim basamaklarında sayılmayarak ikincil konuma düşürülmüştür (Erdoğan, 2016:90).

Belediyeciliğin hayata geçirilmesi ve taşrada yaygınlaştırılması çalışmaları Batı devletlerinin ve onların yönetim kademelenmeleri modellerinin etkisiyle oluşturulduğundan mahalle muhtarlıkları merkezi yönetim karşısında önemini kaybetmiştir. Çünkü söz konusu ülke örneklerinde mahalle muhtarlıkları yer almamaktadır. Bu anlayışın bir ürünü olan 1913 tarihli İdare-i Umumiye-i Vilayet Kanun-u Muvakkati, 148. maddesi 1864 ve 1871 tarihli nizamnameleri yürürlükten kaldırınca mahalle muhtarlıkları da lağvedilmiş oldu. Ancak söz konusu muvakkat mahalle yönetimlerine düşen görevlerin kim tarafından ve nasıl yapılacağını belirtmediği için muhtarlıklar fiili olarak işlemeye devam etmişlerdir.

Osmanlı Devleti’nin son dönemine kadar toplumsal önemini koruyan mahallelerin yönetimi meselesi Türkiye Cumhuriyeti’nin kurulmasıyla da gerekli toplum bilimsel çalışmalardan eksik birtakım yasal düzenlemeler geçirerek günümüze ulaşmıştır (Erdoğan, 2016: 92).

II.II. Türkiye Cumhuriyeti Döneminde Mahalle

1864 ve 1871 Nizamnameleriyle hukuki varlığını yitiren mahalleler 1933 yılına kadar ‘hükümet izniyle’ fiilen varlıklarını sürdürmüşlerdir (Eryılmaz,1988:474). 1930 tarihinde çıkan 1580 sayılı Belediye Kanunu’yla yasal açıdan belediye kimliği içinde yer bulsa da 1933 yılında çıkan 2295 sayılı kanunla “belediyelerin bulunduğu yerlerde bundan sonra muhtarlık gibi geleneksel kurumların varlığına ihtiyaç duyulmadığı gerektiği gerekçesiyle” kaldırılmıştır (Alada, 2008:68).

Hizmetlerde ortaya çıkan aksamalar sonucu 1944 yılında 4541 sayılı “Şehir ve Kasabalarda Mahalle Muhtar ve İhtiyar Heyetleri Teşkiline Dair Kanun” ilan edilerek muhtarlıklar yeniden kurulmuştur. Söz konusu kanunda muhtarın ve ihtiyar heyetinin görevleri liste şeklinde sıralanmıştır. Muhtarlıkların ikinci kez kapatılması 1960 yılında bir bakanlar kurulu kararı ile gerçekleşirken; mahalle muhtarlıkları yeniden feshedilerek, bu birimler görev yetkileriyle birlikte vali ve kaymakamlara devredilmiştir. 4541 sayılı kanun evvela 1963’te değiştirilmiş, 1984’te ise 2972 sayılı “Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun” ile yeniden düzenlenmiştir.

Mahalle konusu, 2002 yılında iktidara gelen Adalet ve Kalkınma Partisi döneminde tekrar ele alınmıştır. 5393 sayılı Belediye Kanunu’nda mahalle, “belediye sınırları içinde, ihtiyaç ve öncelikleri benzer özellikler gösteren ve sakinleri arasında komşuluk ilişkisi bulunan idarî birim” olarak tanımlanmıştır.

Mahallenin yönetimi muhtar ve ihtiyar heyeti ile sağlanacağı, mahalle nüfusunun alt sınırının 500 olacağı, hemşehrilik hukukunun destekleneceği ve belediyelerin mahallelere katkı sağlayacağı gibi hususlar söz konusu kanunla hükme bağlanmıştır.

5393 sayılı Kanun'un Kent Konseyi uygulaması da önemlidir. Kanunun 76. Maddesinde; "*Kent konseyi, kent yaşamında; kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışır.*" ifadesiyle mahallelerin tarihi olarak yüklendiği tekil görevin kolektif bir zemine taşınması söz konusu olmuştur. Kent konseylerinin Türkiye’de genel olarak pek verimli çalışmadığı savunulsa da (Zeren, 2017), bu konunun kanunda yer bulmasının mahalleler açısından önemli bir gelişme olduğu söylenebilir.

2012 yılında çıkarılan 6360 sayılı kanunla 30 ilde büyükşehir belediyesi kurularak, büyükşehirlerdeki köyler mahalleye dönüştürülmüştür. Bu durumda Türkiye’de mahalle sayılarında önemli ölçüde artış meydana gelmiştir. Mahalli İdareler Genel Faaliyet Raporu’na (2017) göre 18.607 olan mahalle sayısı, bu kanunla 31.635’e yükselmiştir.

2015 yılı itibariyle Cumhurbaşkanı Recep Tayyip ERDOĞAN’ın Cumhurbaşkanlığı Külliyesinde sıklıkla yaptığı “Muhtarlar Buluşması” toplantıları ile muhtarlar ve mahalleler yeniden gündeme gelse de mevzuata yansayan bir değişim söz konusu olmamıştır.

Konu hakkında yeni bir yasal düzenleme önerisi 31 Mart 2019 Yerel Seçimleri sonrasında MHP Genel Başkanı Devlet BAHÇELİ’den gelmiştir. Bahçeli seçim sonrası yaptığı açıklamalarda partisinin ilgililerince “büyükşehirlerde muhtarlıkların kaldırılmasına yönelik bir çalışma” yapıldığını ifade etmiştir (haberler.com, 2019). Mahalle muhtarlıklarının etkinliklerinin azalmasını gerekçe gösteren bu söylem, gelecekte söz konusu mahallelerle ilgili yeni bir düzenleme yapılabileceğini düşündürmektedir.

Görüldüğü gibi mahalleler ve mahalle yönetimi, Türkiye’deki sıkı merkezîyetçi yönetim yapısının bir yansıması olarak kenarda kalmış ve deyim yerindeyse ‘varlık mücadelesi’ vermişlerdir. Yönetimde fazlaca etkinliği görülmeyen mahallelerin günümüzde varlıklarının hala tartışmalı olduğu ifade edilebilir.

III. MAHALLE VE KENTSEL GÜVENLİK İLİŞKİSİ

Mahalleler toplumsal olarak, fiziksel açıdan ifade ettiğinin çok üzerinde bir değer taşımaktadır. Kişilerin kurduğu ilişkiler bağlamında fiziksel yakınlık ve yüz yüze iletişimin en samimi olduğu birimlerin mahalleler olduğu söylenebilir.

Kişinin toplumun bir üyesi olduğunu hissettiği yerlerin başında gelen mahalle, komşuluk ilişkilerinden örülü manevi bir bağı pekiştirmektedir. Mahallelerin sosyo – kültürel olarak laboratuvar niteliğinde bir inceleme alanları olarak değerlendirilmesi mümkündür.

Mahalle, yakınlık ve komşuluk ilişkileri, müşterek tarihsel geçmiş, mahalli hissiyat, bilinç, müşterek toplumsal özellikler, mekânın fiziksel özellikleri, ortak iş – faaliyet alanı, paylaşılan ortak çıkarlar gibi çeşitlendirilebilecek muhtelif unsurlarla açıklanabilir. Aynı zamanda, müşterek davranışların belirleyicisi şeklinde bir sosyal doku olarak ifade edilmektedir (Alada, 2008: 66).

Kentlilerin bu sosyal doku içerisinde kendilerini en çok güvende hissettikleri mekânların aidiyet duygusu çerçevesinde kendi mahalleleri olması beklenir. Buna karşın sanayileşmeyle birlikte kentlere yönelen aşırı göç, modern mahalle yapılarının oluşmasının yolunu açmıştır. Nüfusları ve bina sayıları artan mahalleler, günümüzde sıkı toplumsal ilişkiler kurmak bir yana, yabancılaşmanın en yoğun yaşandığı mekânlar haline gelmiştir. Modern mahalleler kentsel güvenlik açısından pek çok problemi beraberinde getirmiştir.

Tablo: Geleneksel Mahalle – Modern Mahalle Karşılaştırması

Geleneksel (Klasik) Mahalle	Modern Mahalle
Yatay yerleşim – bahçeli avlusu olan evler	Dikey yerleşim – çok katlı yapılar
Kamusal hizmetler mahalleli tarafından görülür.	Kamusal hizmetler merkezi idare tarafından görülür.
Çözüm mercii imam ve muhtardır.	Çözüm mercii idaredir (belediye başkanı, kaymakam, vali vs.)
Güvenlik hizmetini mahalleli ortaklaşa veya görevlendirilen bekçi gerçekleştirir.	Güvenlik hizmetini merkezi idare sağlar (jandarma, polis, bekçi vs.)
Konut ve iş yerleri birbirine çok yakın.	Konut ve iş yerleri farklı mekânlarda.
Paylaşım alanı: Sokak.	Paylaşım alanı: Apartman.
Mahalleli kendi sorunlarına kendi çözüm arıyor (ortak bilinç).	Mahalleli sorunları idarenin çözmesini istemekte (sosyal devlet beklentisi).
Mahalle dışı kapalı, sosyal hareketlilik kısıtlı (çıkamaz sokak olgusu).	Mahalle dış dünyaya açık (araç trafiğinin geçiş noktası).
Sosyal bütünleşme yüksek.	Sosyal bütünleşme düşük.
Dolaylı idare.	Doğrudan idare.
Disiplin toplumu.	Denetim toplumu.
Ortak sorumluluk.	Kamu düzeni.

Kaynak: (Aksungur, 2018)

Nüfusun hızla artması sonucu yatay yerleşimin yerini alan dikey yerleşim mahallelinin toplumsal ilişki kurma hızını ve becerisini azalttığı gibi yabancılaşma davranışını arttırmaktadır. Bu noktada son dönemde yaygın olarak dillendirilen “Gökdelenlerde aşure dağıtılmaz.” tespiti dikkat çekicidir. Dikey yapılaşmanın yoğunluğunun toplumun bireyle bağının kopması anlamına gelen ‘anomi’ durumunun tetikleyicisi olduğu söylenebilir. Toplumsallaşmanın artmasıyla ve kent yaşamının neden olduğu yabancılaşma kaynaklı fiziksel ve ruhsal sorunların önüne geçilmesiyle kentsel yaşamın kalitesinin artacağı söylenebilir. Buna karşın kentsel güvenlik sorunları asgari düzeye indirilmeden kentsel yaşam standardının istenilen seviyeye gelmesi mümkün görünmemektedir.

Bu noktada ‘kent ve mahalle nüfuslarının bu denli arttığı bir ortamda toplumsal ilişkilerin nasıl dinamik tutulacağı’ sorusu akıllara gelmektedir. Kanaatimizce bu sorunun cevabı, nüfustan daha büyük bir hızla gelişen teknolojiyi kısıtlı sorumluluklarla varlık mücadelesi veren mahallelerle buluşturmak suretiyle bulunabilecektir.

IV. KENTSEL GÜVENLİĞİN İŞLEVSELLİĞİNE KATKI OLARAK MAHALLE BİLGİ SİSTEMİ ÖNERİSİ

Günümüzde teknoloji sayesinde birçok soruna pratik ve hızlı çözümler bulunabilmektedir. Uygulamaya sunulan bazı yazılımlar sayesinde vatandaşların hizmetlere daha hızlı ve kolay ulaşabilmesi mümkün olmaktadır. Bu kabulde yazılım teknolojisi yardımıyla geliştirilebilecek ve diğer mevcut sistemlere uyumlaştırılabilecek olan “Mahalle Bilgi Sistemi” hizmeti uygulaması yapılması mümkündür.

Dünyada mahalle ölçeğinde yapılmış olan birtakım uygulamalar bulunsa da (Nearby Google, NYBO India, vd.), bu uygulamaların genellikle ticari nitelik taşıdığı ve kullanıcılarına mobil alış – veriş imkânı sağlamakla sınırlı hizmetler sunduğu görülmektedir.

Mahalle Bilgi Sistemi ile, vatandaşların oturdukları mahalleye ilişkin paylaşımında bulunabilecekleri, mahallede olup bitenle ilgili bilgi alış – verişini sağlayabilecekleri, mahalledeki sosyal – kültürel faaliyetlerden haberdar olabilecekleri, talep ve şikâyetlerini iletebilecekleri bir sistem öngörülmektedir. Bu sistemin, Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü’nün ‘Kimlik Paylaşım Sistemi’ ve muhtarların kullanımı için geliştirilen ‘Muhtar Bilgi Sistemi Portalı’ ile birlikte çalışması sayesinde vatandaşların geliştirilecek bir uygulamayla giriş yaparak mobil telefonlarını mahalleden bildirim alır hale getirmesi mümkün olacaktır.

İçişleri Bakanlığı Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı tarafından geliştirilen ve aktif hale getirilen Muhtar Bilgi Sistemi, muhtarların kamu hizmetlerini daha kaliteli ve etkin şekilde yürütmeleri amacıyla kamu kurum ve kuruluşlarından yapacakları taleplerin takip edilip raporlanmasını sağlayabileceği bir sistemin geliştirilmesi amacıyla uygulamaya konulmuştur (Muhtar Bilgi Sistemi, 2015). Sistem, muhtarların talep, öneri ve şikâyetlerini elektronik ortamda ilgili valilik ve belediyelere iletecek şekilde tasarlanmıştır. Buna karşın söz konusu sistem, mahalle sakinlerinin kullanımına açık değildir ve muhtarlar için de kısıtlı bir iletişim kanalı olarak değerlendirilebilir.

Bu uygulamayla mahalle sakinlerinin kontrollü olarak iletişim kurabilmelerinin yanında; muhtara ulaşmalarının, muhtarla iletişim kurabilmelerinin, muhtarlardan mesaj almalarının, bekçiye ulaşabilmelerinin, mahalle etkinliklerinden haberdar olmalarının, mahallede bulunan işletmelerden ve diğer hizmetlerden yararlanmalarının mümkün olabileceği ifade edilebilir. Ayrıca burada zikredilemeyen diğer ihtiyaçlar, yapılacak analizlerle eklenerek sistemin etkin hale getirilmesinin mümkün olduğu söylenebilir. Gerekli siber güvenlik ve mahremiyet önlemleri alınarak evvela küçük nüfuslu mahallelerde gerçekleştirilecek pilot uygulamalarla sistemdeki hata oranının asgari seviyeye indirilebileceği öngörülmektedir. Burada kabaca ifade edilen MBS, ortak akılla geliştirilmeye muhtaç bir sistem tasavvuru olarak düşünülmelidir.

IV. I. Mahalle Bilgi Sisteminin İşlevleri

Dijital bir komşuluk platformu işlevi göreceği düşüncesiyle oluşturulan Mahalle Bilgi Sisteminin birçok özelliği barındırması öngörülmektedir. Mahalle Bilgi Sistemiyle mahalle sakinlerinin sosyal bir iletişim ağına kavuşmalarının mümkün olabileceği düşünülmektedir. Mahalle sakinleriyle bağlantı kurulabilmesi ve vatandaşların mahalledeki gelişmelerden haberdar olabilmesi açısından önemli bir eksikliği giderebilecek potansiyele sahip olduğu ifade edilebilir. Bunun yanında sistemin, mahalleye ilişkin bilgi alınabilecek bir merkez olma fonksiyonunu üstleneceği söylenebilir.

Şekil: Mahalle Bilgi Sisteminin İşlevleri

Yukarıdaki şekilde görüldüğü üzere Mahalle Bilgi Sisteminin sosyal iletişim ağı fonksiyonunun yanında bilgi edinme merkezi olarak da işlev görmesi öngörülmektedir. Bu bağlamda, sistemin vatandaşların verilerinin depolanıp mahallenin ihtiyaçlarının tespiti için kullanılabilmesi ve hizmetlerin subsidiarite anlayışına göre tasarlanabileceği bir merkez niteliğinde olacağı ifade edilebilir.

Sistemin mahalledeki yerel işletmeler için de önemli bir tanıtım ve sanal pazar alanı oluşturabileceği düşünülmektedir. Özellikle online alış-verişin son derece önemli olduğu günümüzde mahalle ölçeğinde önemli bir mecra olabileceği düşünülen sistemin, bu yolla ekonomik olarak kendini finanse etmesi de muhtemel avantajlar arasında sayılabilir.

Sistemin mahalle içerisinde dayanışmaya imkân verebilecek olan özellikleriyle yardımlaşma ve komşuluk bilincine de hizmet edebilecek potansiyeli taşıdığı söylenebilir. Bu yolla mahalleye yönelik aidiyet duygusuna dikkate değer oranda katkı sağlaması beklenmektedir.

Bu sistemin kullanımıyla birlikte sözgelimi güvenilir bir kreşin veya tavsiye edilen bir temizlik görevlisinin bulunmasının daha kolay olabileceği söylenebilir. Mahalledeki mandıranın ürünlerinin tazeliğini değerlendirmek veya markette indirime giren ürünler hakkında bilgi sahibi olabilmek mahalleli için cezbedici nitelikte konular olarak değerlendirilmektedir.

Günümüzde insanların zamanlarının büyük bölümünü sosyal medya mecralarında değerlendirdikleri düşünüldüğünde benzeri uygulamaların söz konusu sosyal medya grupları vasıtasıyla kuruldukları görülmektedir. Buna rağmen sosyal medyadaki mahalle platformlarının bilgiye ulaşmak açısından analizinin ve filtrelemesinin zor olması, herhangi bir veri tabanı desteğinin olmaması ve katılımcıların gerçek olmaması ihtimali gibi açmazlarından kaynaklanan eksiklikler nedeniyle Mahalle Bilgi Sisteminin daha verimli bir sürecin önünü açacağı söylenebilir.

IV.II. Mahalle Bilgi Sisteminin Kısıtları ve Beklenen Faydalar

Mahalle Bilgi Sistemi, uzun vadeli bir proje olarak değerlendirilmelidir. Bu bağlamda mahalleye ilişkin öngörülerin teknik ve finansal olarak detaylı analizlere tabi tutulması gerekmektedir. Burada ifade edilen olgular, bir uygulama önerisinin hayata geçirilmesine yönelik öneriler olarak değerlendirildiğinden kısıtlıdır. İlaveten sistemin finansal olarak desteklenmesi için yerel yönetimlerin

veya yerel yönetim birliklerinin (Türkiye Belediyeler Birliği, Kent Konseyleri ve diğer belediye birlikleri gibi) dahil olduğu mecralarda derinlemesine tartışılması elzemdir.

Sistemin tasarlanmasından hayata geçirilmesine kadar geçen süre içerisinde reklam ve tanıtım faaliyetleri yapılarak Mahalle Bilgi Sisteminin tanıtımı gerçekleştirilmeli ve kullanımı özendirilmelidir. Bu bakımdan sistemin finansal desteğe olan ihtiyacı, önemli bir kısıtlılık olarak söylenebilir.

Söz konusu kısıtlılıkları göz ardı edilerek sistemden beklenen muhtemel faydalardan ilkinin “mahalle bilincini arttırması” olarak ifade edilmesi mümkündür. Aidiyet hissi, bireyin ve toplumun en önemli gereksinimlerinden biridir. Bu bağlamda Mahalle Bilgi Sistemi’nin “mahalleli” bilincini arttırmada müspet katkı yapacağı öngörülmektedir.

Mahalle Bilgi Sistemi’nin etkinliğinin artmasının mahalle sakinlerinin etkileşimlerinin gelişmesine ve sakinlerin arasındaki dayanışma ve işbirliği düzeyinin yükselmesine katkı yapacağı savunulmaktadır. Vatandaşın sorumluluk duygusunun artmasına katkı vermesi beklenen sistem sayesinde yönetimin de cevap verme ve hizmetin gereklerini yerine getirme anlayışının güçleneceği söylenebilir.

IV.III. Mahalle Bilgi Sisteminin Kentsel Güvenliğe Katkıları

Mahalle Bilgi Sistemiyle mahalleli vatandaşların “ait olma bilincinin gelişmesi” beklenmektedir. Bu sayede bireyin kendisini önemli hissetmesinin, gelişen olaylara katılmasının, gelişmelerden haberdar edilmesinin, çevresine katkı sunabilmesinin mahallesinde huzur içinde ve güvende hissetmesine katkıda bulunacağı öngörülmektedir. Sözgelimi mahallesindeki sokak hayvanları için barınak yapılmasına katkı veren, hiç değilse fikir veren bir vatandaşın; barınağı koruması ve zarar görmesini engellemek istemesi beklenir. Bu durum aidiyetin göstergesi olarak ifade edilebilir. Öte yandan komşularının sosyal ve ekonomik durumundan haberdar olarak onlarla zaman zaman iletişim halinde olan, muhtarını tanıyan, bekçilerini bilen vatandaşın kentsel güvenliğe katkı vermesi beklenebilir bir durumdur. Mahalle Bilgi Sisteminin bu ve benzeri konularda müspet manada önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Vatandaşın mahallede karşılaşacağı riskli durumları muhtara bildirmesi, tehlikeli gördüğü bir durumda bekçiyle temasa geçmesi veya güvenilir bir temizlik görevlisiyle ilgili komşularına bilgi vermesi gibi unsurlar kentsel güvenlik için büyük önem taşımaktadır. İnternet alışverişlerinde tercihleri etkileyen önemli unsurlardan birinin mağazalarla/ satıcılarla ilgili yorumlar olduğu bilinmektedir. Kullanıcıların deneyimlerini paylaşmaları, diğer bütün müşterileri etkileyen önemli bir unsurdur. Bu durumda Mahalle Bilgi Sisteminin mahalleye ve mahallede bulunan unsurlara meşruiyet kazandırmak suretiyle kentsel güvenliğe katkı vermesi muhtemel görünmektedir.

Mahalle Bilgi Sisteminin, uygulamanın teknik tasarımı, kullanıcıların eğitimi ve kullanımın yaygınlaştırılması süreçleriyle orta ve uzun vadede verim alınabilecek bir uygulama olduğu söylenebilir. Buna karşın uygulamanın mahalle sakinlerinin aidiyet hislerine, güven duygularına, hemşehrlik bilincine, mahalle kültürüne ve toplumsallaşma seviyesine müspet anlamda katkı yapması muhtemeldir. İlâveten vatandaşlık bilincinin gelişmesinin sorumluluğun paylaşımı açısından idarenin yükünü hafifleteceği öngörülmektedir. Kentsel güvenlik sorunsalı yukarıda da bahsedildiği üzere ‘ait olma ve güvende hissetme’ saikleriyle değerlendirildiğinde, söz konusu sistemin açısından mahalleyi ‘her açıdan daha kıymetli ve daha güvenli bir yer haline getireceği” iddia edilebilir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Geçmişten günümüze kentsel yaşamın önemli unsurlarından olan mahalleler, kent nüfuslarının hızla artmasıyla; yöneticilerinin sakinlerini, sakinlerinin de birbirini tanımadığı işlevlerini önemli ölçüde yitirmiş birimler haline gelmektedirler. Mahalle Bilgi Sistemi uygulaması bu sorunun çözümü noktasında, hemşehrlik bilincini geliştirerek aidiyet duygusunu arttırma ve vatandaşların güvende hissetmelerine katkı sağlama amacı taşımaktadır.

Mahalle Bilgi Sistemi’nin kurgusal ve sistemsel açıdan çeşitli düzenlenmelere tabi tutulması gerektiği düşünülebilir. Buna karşın söz konusu sistemin mahallenin etkili bir kentsel aktör olabilmesi için önemli katkılar sağlayacağı iddiası abartılı olmayacaktır. Bu uygulamaların istenilen sonucu vermesi için mahalle sakinlerinin özendirilmesi gerekmektedir. Bunun için de belediye, belediye birlikleri ve kent konseyleri gibi kurumların uygulamanın kullanımını teşvik edici faaliyetler yapması önerilmektedir. Vergi indirimleri veya uygulamanın kullanımını destekleyici küçük ayrıcalıklarla sistemin etkin ve verimli hale getirilmesi muhtemel görünmektedir.

Teknolojiden faydalanmanın ve teknolojik araçlara uyum sağlamanın hayati önem taşıdığı günümüzde, bu eğilimin kentsel farkındalığın ve aidiyetin artırılmasına yönelik bir avantaja dönüştürülmesi, mahalle olgusunun ve kentsel güvenliğin sürdürülebilmesi için büyük önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

- Aksoy, E. (2009). *Suç ve güvenli kent yaklaşımı*. Erişim adresi: acikarsiv.gazi.edu.tr/index.php?menu.
- Aksungur, A.B. (2018). *Türk idare geleneğinde yerel güvenlik: Mahalle bekçilerine dair bir inceleme*, (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Alada, A. B. (2008). Kentsel yönetime katılımı mahalle. *Mimarlar Odası Ankara Şubesi Yayını – Dosya 08. Yerel Yönetimlerde Katılım, Bülten 64*, 66-70. Erişim adresi: yayed.org/id74-incelemeler/dosya-08-8-kentsel-yonetime-katilimda-mahalle-adalet-b-alada.php#.XLOGivkzBIU.
- Ayhan, İ., & Çubukçu, K. M. (2007). Suç ve kent ilişkisine ampirik bakış: Literatür taraması. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(5), 30-55.
- Cansever T. (2013). *İslam’da şehir ve mimari* (8. Bs). İstanbul: Timaş Yayınları.
- Erdoğan Ş. N. Ö. (2016). *Mahalle ve türkiye’de mahalle muhtarlığı*, (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Eryılmaz B. (1988). Türkiye’de köy ve mahalle muhtarlıklarının ortaya çıkışı ve gelişimi, *Türk İdare Dergisi*, 60. Yıl Özel Sayı, 378.
- Ergenç Ö. (1984). Osmanlı şehrindeki mahallenin işlev ve nitelikleri üzerine. H. İnalçık ve ark. (Eds.), *Osmanlı araştırmaları IV* içinde. İstanbul: Enderun Kitabevi.
- Gündüzöz, İ. (2016). Türkiye ve dünyada güvenli kent yaklaşımı: Kentsel güvenlik mi? Güvenli kent mi?, *Türk İdare Dergisi*, 483(2),335 – 368.
- Haberler.com. (2019). *MHP, Büyükşehirlerdeki Muhtarlıkların Kaldırılması Teklifinde Bulundu*. Erişim adresi: <https://www.haberler.com/mhp-buyuksehirlerdeki-muhtarliklarin-kaldirilmasi-11925002-haberi/>
- Keleş R. (1998) *Kentbilim terimleri sözlüğü* (2. Bs). Ankara: İmge Kitabevi.
- Maslow, A. (1943). A theory of human motivation. *Psychological Review*, 50(4), 370-396.
- Mumford L. (2007). *Tarih boyunca kent, kökenleri, geçirdiği dönüşümler ve geleceği* (G. Koca, & T. Tosun). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Kanlı İ. B., & Kaplan B. (2018). Kentsel güvenliğin sürdürülebilirliğinde ileri teknolojilerin kullanılması: coğrafi bilgi sistemleri, *Tesam Akademi Dergisi, Yerel Yönetimler Özel Sayısı*, 143 – 186.
- Kaypak Ş. (2011). Kent güvenliğinde yeni açılımlar: toplum destekli polislik. M. Karakaya ve S. Gültekin (Eds.), *Suçla Mücadelede Çağdaş Yaklaşımlar* içinde. Ankara: Polis Akademisi Yayını, Güvenlik Yönetimi Serisi - 2, 43 – 72.
- Kaypak Ş. (2013). *KAYSEM 8 – Kuramdan uygulamaya yerel yönetimler ve kentsel politikalar bildiri kitabı*, 255 – 268, Ankara: Pegem Akademi Yayını.
- Kıray, M. B. (2007). *Kentleşme yazıları*. İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Mahalli İdareler Genel Faaliyet Raporu (2017). Erişim adresi: webdosya.csb.gov.tr/db/yerelyonetimler/icerikler/2017_m-_gnl_faal_rpr-20180904082437.pdf.
- Muhtar Bilgi Sistemi Kullanıcı Kılavuzu (2015). Erişim adresi: muhtar.gov.tr/.
- Ortaylı İ. (2016). *Türkiye teşkilat ve idare tarihi* (5. Bs). Ankara: Cedit Neşriyat.

TÜİK (2019). *Türkiye nüfus verileri*, Erişim adresi: tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist.

UNFPA (2018). *Dünya Bankası dünya nüfus durumu raporu*, Erişim adresi: turkey.unfpa.org/tr.

Zeren H. E. (2017). *Kent konseyleri, dünyadaki görünümü ve Türkiye analizi*. Bursa: Ekin Yayınevi.

4541 Sayılı *Şehir ve Kasabalarda Mahalle Muhtar ve İhtiyar Heyetleri Teşkiline Dair Kanun* (1944). Erişim adresi: mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.4541.pdf.

5393 Sayılı *Belediye Kanunu* (2005). Erişim adresi: mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393.pdf.

6360 Sayılı *On Dört İilde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun* (2012). Erişim adresi: mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6360.pdf.

Etik Beyanı: Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara uyulduğunu yazarlar beyan ederler. Aksi bir durumun tespiti halinde ÖHÜİBF Dergisinin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk çalışmanın yazarlarına aittir.

Yazar Katkıları: Halim Emre ZEREN ve Yılmaz ŞİMŞEK, çalışmanın tüm bölümlerinde ve aşamalarında katkı sağlamışlardır. Yazarlar esere eşit oranda katkı sunmuştur.

Çıkar Beyanı: Yazarlar ya da herhangi bir kurum/kuruluş arasında çıkar çatışması yoktur.

Teşekkür: Yayın sürecinde katkısı olan hakemler ile editör kuruluna teşekkür ederiz.

Ethics Statement: The authors declare that the ethical rules are followed in all preparation processes of this study. In the event of a contrary situation, OHUIIBF Journal has no responsibility and all responsibility belongs to the authors of the study.

Author Contributions: Halim Emre ZEREN and Yılmaz ŞİMŞEK have contributed to all parts and stages of the study. The authors contributed equally to the study

Conflict of Interest: There is no conflict of interest among the authors and/or any institution.

Acknowledgement: We would like to thank the referees and the editorial board who contributed to the publication process.
